

Moodsad töösuhted ja töötingimuste järelevalve

Meeli Miidla-Vanatalu

Tööinspektsiooni peadirektori asetäitja töösuhete järelevalve ja õiguse alal

1. Eesti Vabariigi põhiseaduse § 29

- Eesti kodanikul on õigus vabalt valida tegevusala, elukutset ja töökohta.
- Töötingimused on riigi kontrolli all.

Tööleping VS muud võlaõiguslikud kokkulepped = Töötajaja kaitstus VS paindlikkus?

2. Tööandja ja töötaja vastandlikud ootused riigile.

- Tööandja ootab nõu, abi, selgitusi, kuid ka võrdse konkurentsitingimuse tagamist.
- Töötaja ootab kaitset, juhust, tegevusi tema eest.

3. „Töötajal ei ole probleemi, tööandjal ka mitte, aga miks te siis kontrollite?“

Riigi roll eraõiguslikes suhetes – sekkuda nii vähe kui võimalik ja nii palju kui vaja.

Peamine probleem: töö tegemise õiguslikud ja sotsiaalsed järelmid, võimalik tervise kahjustumine.

Järelevalve proportsionaalsus (ILO soovitusel tööinspektorile 2007): „iga täitmise tagamise aktsioon peab olema seotud ja samal ajal tervise- ja ohutusriskide ning tööõiguse ilmse rikkumise tõsidusega. Inspektorid peavad arvestama ettevõtte vastavusse viimise suutlikkust ja seda, kas iga täitmise tagamise abinõu eelised kaaluvad üles halvemused ning kas sama vastavuseesmärgi saavutamiseks leidub kavalam, asjakohasem viis.“

4. Töölepingu seadusest tulenev töösuhete eeldus ja välistavad tingimused ning Tööinspektsiooni pädevuse ulatus

TLS § 1 lg 2 Kui isik teeb teisele isikule tööd, mille tegemist võib vastavalt asjaoludele oodata üksnes tasu eest, eeldatakse, et tegemist on töölepinguga.

TLS § 1 lg 4 Töölepingu kohta sätestatud ei kohaldata lepingule, mille kohaselt töö tegemiseks kohustatud isik on töö tegemise viisi, aja ja koha valikul olulisel määral iseseisev.

ILO ootused tööinspektori rollile (väljavõte Tööinspektori dokumendimapist, http://osh.sm.ee/good_practice/ILO-dokumendimapp.pdf):

„Kaasaegse tööõiguse ning tööohutuse ja töötervishoiu seaduste alusel peavad tööinspektorite õiguslikud volitused olema laiad – need peavad kehtima igas olukorras kõigile töötajatele.

Tööjärelevalve peaks laienema:

- * ametlikule ja mitteametlikule sektorile;
- * kaubandus- ja mittekaubandussektorile;
- * tööstus- ja mittetööstussektorile;
- * põllumajandus- ja mittepõllumajandussektorile;
- * linna- ja maasektorile.

Inspektorid peavad tagama, et teenused laieneksid kõikjal kõigile töökohtadele, nii suurtele kui ka väikestele, hõlmates töötajad ning isegi füüsilisest isikust ettevõtjad (FIE). Ainult sel moel suudavad nad tõhusalt tegelda FIE-dest lepinguosaliste kuritarvitustega, töökaitse ja sotsiaalkindlustuse seaduste ülekavaldamise kasvava ilminguga, mis on tuntud kui „sõltuvate sõltumatute“ kasutamine.“

Peamine probleem: kes mille eest vastutab kui midagi juhtub?

5. Tööinspektori roll õigussuhete ümberhindamisel.

Tööinspektsioon hindab õigussuhete sisu eelkõige, kui:

- 1) Tegemist on alaealise töötajajaga;
- 2) Toimunud on raske või surmaga lõppenud tagajärjega tööõnnetus;
- 3) Osad töötajad teevad sama tööd töölepingu, kuid osad hoopis muu võlaõigusliku kokkuleppe alusel.

Kas pädevuse ületamine või normaalse eelduse täitmine?